

NEVOILE ADOLESCENȚILOR ÎN CONTEXTUL EDUCAȚIEI PENTRU CARIERĂ

Zinaida PAVLOV

Universitatea de Stat din Moldova

Educația pentru carieră în corelație cu aspectul dezvoltării carierei vizează ansamblul de activități centrate spre orientare, consiliere psihopedagogică și ghidare în carieră a persoanei. Plasat în contextul educației pentru carieră, adolescentul manifestă o serie de nevoi specifice, determinate de specificul vârstei acestuia.

Cuvinte-cheie: educație pentru carieră, adolescență, nevoi de educație pentru carieră.

TEEN-AGERS'NEEDS IN THE CONTEXT OF THE EDUCATION FOR CAREER

Education for career in correlation with the aspect of career development points the entirety of research activities for a person's orientation, psychopedagogic guidance and guidance in career. Being in the context of the education for career, the teenager shows several of specific needs that are determined by its age.

Keywords: education for career, adolescence, needs for education for career.

Introducere

Studiul adolescenței, ca etapă distinctă în viața omului, cu o dinamică excepțională în timp, a cunoscut în ultimele decenii o amploare fără precedent, grație diversității și complexității modificărilor ce au loc în organism sub raport fizic, psihic și social; cu atât mai mult că adolescența ocupă un loc important în evoluția ființei umane, constituind vârsta marilor prefaceri, vârsta autodeterminării morale, sociale și profesionale [4, p.362].

În condițiile societății actuale studiul adolescenței are o amploare deosebită, reprezentând, astfel, o etapă distinctă în viața fiecărui om.

Savanții și practicienii interesați de specificul vârstei adolescente evidențiază trei funcții fundamentale ale acesteia:

- a) *funcția de definire a personalității* – implică adolescentul într-o permanentă căutare și descoperire de sine, asigurându-i derularea procesului complex de individualizare, diferențiere și stabilire a propriei identități;
- b) *funcția de depășire* – orientează adolescentul spre perfecțiune continuă;
- c) *funcția de adaptare la mediu* – determină și ghidează integrarea adolescentului în viața socială [3].

Analiza studiilor realizate în domeniul științelor educației cu privire la specificul adolescenței ne orientează spre investigarea teoriilor despre maturizarea personalității umane.

✓ *Abordarea biogenetică* pune la bază procesele dezvoltării biologice, celelalte fiind considerate drept urmare sau manifestare a primelor. Unul dintre cei mai remarcabili reprezentanți ai teoriei biogenetice, St.Hall (1916), susținea că legea esențială a dezvoltării este cea „a recapitulării”, conform căreia ontogeneza constituie o repetare a etapelor filogenezei. Adepții abordării biogenetice consideră că maturizarea omului este programată biologic și se desfășoară conform unui „plan” determinat genetic (O.Kroh, 1952 și H.Werner, 1953).

✓ *Abordarea psihanalitică* a maturizării se bazează pe teoria lui S.Freud (1924), care susține că perioada maturizării sexuale și începutul maturității se caracterizează prin eliberarea (în legătură cu transformările biologice din organism) a unei cantități enorme de energie „libidou” sub a cărei influență „cade” tânărul/tânăra ce învață treptat a dirija această forță; ca urmare, se declanșează „mecanismele de securitate” la nivelul subconștientului, ceea ce afectează relațiile adolescent-adult.

✓ *Abordarea sociogenetică* constă în încercarea de a explica caracterul psihicului adolescentului pornind de la structurile societății, modul de socializare și tipul relațiilor interumane, inclusiv cele familiale.

✓ *Abordarea psihogenetică* se caracterizează prin accentuarea dezvoltării psihice a individului. Din multitudinea teoriilor respective se evidențiază concepția lui E.H. Erikson (1965). Savantul demonstrează că fiecare fază a dezvoltării psihice este definită prin apariția unor noi fenomene și însușiri psihice inexistente la etapa precedentă. În adolescență se formează simțul individualității, începe a se contura imaginea eului, se disting rolurile sociale și se identifică relațiile interumane.

De formarea personalității adolescentului țin și cercetările lui L.I. Bojovici (1968) și ale lui H. Remschmidt (1994), care sunt importante atât din punct de vedere psihologic, cât și din punct de vedere pedagogic, deoarece savanții analizează nu doar apariția formațiunilor noi în structura psihicului și personalității adolescentului, dar și constituirea lor sub influența educației, mai cu seamă sub influența educației familiei [3, p.40-41].

În concordanță cu specificul psihopedagogic de vârstă a adolescentului și cu nevoile acestuia, specificăm acele nevoi pe care le are individul, raportate vârstei adolescente.

În lucrarea sa *A Theory of Human Motivation* (1943), Abraham Maslov ierarhizează nevoile individului sub formatul unei piramide.

Pentru a se dezvolta, copilul are nevoie de satisfacerea unor nevoi. Abraham Maslow a pus bazele teoriei ierarhiei nevoilor, spunând că ființele umane sunt motivate în acțiunile lor de nevoi nesatisfăcute. Aceste nevoi sunt:

- ✓ *Nevoile fiziologice* – nevoia de aer, de mâncare, de apă, de somn, de igienă.
- ✓ *Nevoile de siguranță* – nevoia de echilibru, de stabilitate și de continuitate. Pot începe să se activeze numai după ce toate nevoile fiziologice sunt satisfăcute. Copilul/ adolescentul are nevoie de securitate pe care i-o oferă părinții săi/ familia sau un mediu social în care se simte protejat.
- ✓ *Nevoile de iubire și de apartenență* sunt pe următoarea treaptă. Copilul/adolescentul are nevoie să fie iubit de persoanele cu care relaționează.
- ✓ *Nevoile de stimă* – atât nevoia adolescentului de a se accepta pe el însuși și de a fi încrezător în propriile capacități, cât și nevoia de a fi acceptat și stimat de către celelalte persoane importante pentru ei.
- ✓ *Nevoile de autodepășire* vin din plăcerea instinctivă a omului de a fructifica la maximum capacitățile proprii, pentru a deveni din ce în ce mai bun.
- ✓ *Nevoile cognitive* sunt nevoile de a cunoaște, de a ști, de a înțelege și de a explora.
- ✓ *Nevoile estetice* sunt nevoile pentru frumusețe, ordine, simetrie – pot fi satisfăcute prin arte plastice, muzică, literatură, contemplarea frumuseților naturii etc. [8, p.7].

Conform acestor nevoi general umane pe care individul și le asigură sub diferite forme și sub influența multitudinilor de factori, specificăm că adolescența reprezintă o categorie de vârstă specifică, care are necesitatea de a-și îndeplini aceste nevoi ce vor reda un echilibru în dezvoltarea sa.

După cum menționează cercetătorii (Larisa Cuznețov, Ursula Șchiopu, Emil Verza etc.), adolescentul este încă un copil ce are nevoie de sprijin pentru a crește și pentru a se dezvolta, pentru a-și repera abilitățile și pentru a-și dezvolta competențele – fiindcă acest copil care a crescut „brusc” se află în fața unor noi provocări, trebuie să facă față mai multor roluri sociale noi care îl pot plasa într-o poziție de mare vulnerabilitate.

Astfel, potrivit autorilor *Proiectului pilot de cercetare și informare pentru integrarea socială activă a tinerilor*, s-a constatat că adolescenții au nevoi firești, precum:

– **nevoia să-și consolideze încrederea în el:** Adultul trebuie să-i ofere tot mai des ocazia să-și asume responsabilități pe măsura puterilor sale, să-l valorizeze pentru reușite și să-l susțină în situația eșecului. Atitudinea sportivă a adultului îi consolidează încrederea în sine. Dacă imaginea returnată de către adult este deficitară și critică, apariția conflictelor și a frustrărilor este frecventă, refuzând autoritatea impusă;

– **nevoia să-și exprime opiniile și să simtă că se ține cont de părerea lui:** Adultul trebuie să-l consulte în toate hotărârile care îl privesc, dar nu numai. Este important pentru el să simtă că opinia sa este importantă și în hotărârile care privesc viața familiei / serviciul rezidențial;

– **nevoia să simtă încrederea persoanelor de referință:** Nu trebuie să se simtă controlat (de exemplu, verificat în ghiozdan sau prin buzunare). O relație de încredere determină la adolescent o atitudine deschisă;

– **nevoia de a avea secrete** (pe care le împarte cu egalii de vârstă, cu prietenii);

– **nevoia să-i fie satisfăcute curiozitățile referitoare la viața sexuală.** Atitudinea deschisă a adultului îl încurajează pe copil să fie cooperant și să-l consulte ori de câte ori are nevoie;

– **nevoia de un spațiu care să-i permită manifestarea aptitudinilor și a preferințelor,** pentru a reuși să-și identifice potențialul și vocațiile;

– **nevoia de intimitate și viață personală** (inclusiv viață sexuală). Orice încercare neargumentată și negociată a adultului de a interveni în viața lui este percepută de adolescent ca o încălcare a intimității, riscând să ducă la perturbarea profundă a relației cu adultul [8, p.8].

Potrivit acestor nevoi, care sunt catalogate în complexitate și în contextul multitudinilor de situații cu care se confruntă adolescentul, ne vom referi în special la nevoile de educație pentru carieră ale adolescentului, care este un aspect indispensabil acestei vârste.

Spre deosebire de consiliere, educația pentru carieră reprezintă o intervenție educațională de dezvoltare, în avans, a deprinderilor și abilităților necesare tinerilor pentru dezvoltarea și managementul propriei cariere.

În pofida diferențelor specifice, activitățile de orientare prezintă o serie de suprapuneri, printre care:

- expunerea la informații ocupaționale;
- clarificarea aspirațiilor vocaționale;
- furnizarea de structuri cognitive de integrare și organizare a informațiilor despre sine, despre ocupații și despre relația dintre ele;
- suport social în explorarea propriei persoane și a traseelor educaționale și profesionale [7].

Nevoile adolescenților în contextul educației pentru carieră perpetuează un model de dezvoltare a carierei; în mod uzual, presupune readucerea individului în centrul preocupărilor directe ale activității, focalizarea atenției pe următoarele nevoi principale:

1) dezvoltarea personală a individului:

- autocunoașterea generală;
- înțelegerea identității sinelui ca parte și ca întreg;
- înțelegerea ambianței sociale și economice în care trăiește;

2) dezvoltarea în planul educației și formării profesionale:

- autoevaluarea potențialului intelectual (calități, posibilități de dezvoltare, puncte forte);
- identificarea motivelor care dinamizează activitatea de învățare și dezvoltare intelectuală;
- înțelegerea lumii educației, a rolului și finalității acesteia;

3) dezvoltarea în planul carierei:

- înțelegerea proceselor economice și sociale care sunt personal accesibile: familie, economie, profesie, salariu, proprietate, bani, bunuri materiale și culturale;
- conștientizarea valorii personale pe piața forței de muncă (ce ofer, ce aștept, ce calități și defecte am);
- diversitatea conținutului muncii (fizice, intelectuale, servicii, comerț);
- timp liber, activități comunitare, viață personală, familie.

Atunci când suntem implicați în procesul de educație pentru carieră trebuie să avem în vedere și teme care pun în dezbatere următoarele aspecte:

- autocunoaștere, autoevaluare;
- lumea muncii: producție, salariu, șomaj, antreprenoriat;
- aspecte psihosociale, juridice ale muncii;
- muncă și comunicare;
- explorarea diversității profesiilor, meseriilor din mediul imediat, cel comunitar, regional;
- exemple de aplicare a cunoștințelor școlare în viața practică.

Conturarea aspirațiilor educaționale și profesionale face parte din categoria obiectivelor pe termen lung, iar pentru finalizarea lor trebuie depus efort, se cere voință și mobilizare personală constantă. Stabilirea aspirațiilor de-a lungul școlarizării sau altor etape ale vieții exprimă profunzimea psihomotivațională, investiția afectivă operantă și rezistența individuală la obstacolele externe și interne apărute în calea spre atingerea obiectivului propus sau a unui apropiat, aderarea la un model construit din numeroase date de natură obiectivă și subiectiv-proiectivă, imaginea despre sine și a celei dorite să o impună celorlalți, între datele prezentului și viitorului prognozat ca posibil pentru sine.

Oscilațiile personale între aspirații, dorințe, atracții, preferințe sunt puternic corelate cu nivelul maturizării psihologice, cu gradul de cristalizare a personalității, cu circumstanțele particulare de viață, cu vârsta, sexul. Aspirația educațională și profesională poate fi realistă doar dacă se sprijină pe resurse, potențialități și evaluări pertinente ale condițiilor care pot facilita sau împiedica realizarea acestora.

Procesul prin care se formează și se cristalizează anumite aspirații trece, de regulă, următorii pași:

- maturizarea psihosocială;
- învățarea școlară și formarea profesională;
- modul de conturare și incubare a imaginii de sine;
- modelele personale care atrag atenția individului în formare și la care se raliază datorită transferului emoțional;
- ambianța sociofamilială;
- rezonanța psihoafectivă a mediului asupra fiecărei persoane;

- istoria personală a întâmplărilor, evenimentelor, accidentelor, șanselor trăite de fiecare individ;
- trebuințele particulare de cunoaștere, exploratorii și de expansiune intelectuală;
- trebuința de autoafirmare, acțiune, compensare, succes, autonomie, independență.

Satisfacerea nevoilor adolescenților în contextul educației pentru carieră ține și de aspectele pe care trebuie să le aibă în vedere persoana care realizează activități de orientare. Ea trebuie să vizeze următoarele aspecte:

- cristalizarea unei imagini de sine pozitive;
- sporirea responsabilității personale față de sine, alții, societate;
- creșterea capacității de decizie (independența alegerilor personale);
- păstrarea echilibrului în situații de succes și de eșec;
- creșterea rezistenței la frustrare, marginalizare temporară, critică;
- autoevaluarea realistă a propriului potențial (intelectual, fizic, aptitudinal);
- cunoașterea clară a calităților personale și a punctelor slabe;
- asumarea de obiective realiste, realizabile;
- capacitatea de autoanaliză a erorilor, greșelilor și eșecurilor;
- asumarea riscurilor, stăpânirea situațiilor de incertitudine, anticiparea consecințelor;
- adoptarea unei atitudini pozitive, active cu privire la cariera personală;
- elaborarea de situații alternative;
- adoptarea unei atitudini pozitive față de mediul înconjurător;
- capacitatea individului cu tehnici de învățare eficientă;
- dezvoltarea abilităților de informare școlară și profesională;
- dezvoltarea capacităților individuale de gestionare a situațiilor de criză, conflictuale;
- dezvoltarea capacităților de gestionare a stresului [1].

Spre deosebire de adulți, în cazul cărora educația pentru carieră îmbracă adesea forma unei intervenții țintite pe rezolvarea unei probleme de carieră (reorientare profesională, reinsertie pe piața muncii după o perioadă de inactivitate etc.), în cazul elevilor acest tip de educație este, mai degrabă, un *proces de explorare*:

- explorarea caracteristicilor personale (elevii învață de ce este important să se cunoască și identifice metodele prin care poate fi realizată autocunoașterea);
- explorarea lumii ocupaționale (elevii învață unde să caute informații despre ocupații, care sunt caracteristicile ocupațiilor și cum să le compare între ele);
- explorarea ocupațiilor potrivite (elevii învață să identifice ocupațiile compatibile cu profilul lor vocațional și să adune cât mai multe informații despre aceste ocupații);
- explorarea alternativelor/rutelor educaționale care îi pot conduce spre ocupațiile compatibile (elevii învață să identifice alternativele educaționale, să le evalueze și să ia decizii cu privire la traseul educațional) [2].

Astfel, nevoile adolescentului sunt pluridirecționate, pornind de la contextul de dezvoltare, integrare și adaptare până la contextul de valorificare a acestora prin prisma conturării identității de sine și a asumării unor decizii în contextul schimbărilor sociale prin flexibilitate și adaptabilitate. După cum menționează Saviskas (2005), noțiunea de flexibilitate psihologică este în rezonanță cu teoria de dezvoltare a carierei, în care adaptabilitatea este postulată ca un construct central al dezvoltării personale, exemplu relevant fiind teoria construcției de carieră [7].

Ținând cont de nevoile pe care adolescentul are necesitatea să și le satisfacă, desprindem acele repere care se disting din obiectivele de carieră și care tind să acopere aceste nevoi; acestea se traduc după cum urmează:

- *Autocunoaștere* – identificarea și înțelegerea caracteristicilor personale relevante pentru orientarea în carieră (cunoașterea intereselor, abilităților, valorilor, caracteristicilor de personalitate și conturarea profilului vocațional).
- *Explorarea lumii ocupațiilor* – acumularea de informații referitoare la ocupații (caracteristicile ocupațiilor și dinamica lor pe piața muncii).
- *Explorarea alternativelor de carieră* – luarea deciziilor cu privire la carieră (identificarea, explorarea și evaluarea alternativelor, având ca rezultat: alegerea unei ocupații, alegerea unui traseu educațional).
- *Planificarea carierei* – implementarea deciziilor (stabilirea scopului și obiectivelor de carieră pe termen scurt și mediu, elaborarea și implementarea unui plan de acțiune) și, în timp, reevaluarea acestora [2].

Material și metode

Inventarul de nevoie al adolescentului în contextul educației pentru carieră ne-am propus să-l identificăm prin intermediul metodei calitative focus-grup. Pentru aceasta am stabilit anumite condiții de lucru. Acestea vizează:

- numărul de adolescenți;
- locul desfășurării;
- vârsta adolescenților;
- clasa în care se află adolescentul;
- interesul adolescentului pentru participare.

După cum este menționat în *The Focus Group Planning Guide Copyright 1989 MarketLink*, atunci când ne dorim o cercetare calitativă, trebuie să plănuim foarte bine metodele pe care vrem să le utilizăm.

În această ordine de idei, utilizarea metodei focus-grup presupune următoarele aspecte:

- 1) motivul desfășurării metodei focus-grup în cercetare;
- 2) efectele finale dorite;
- 3) măsuri întreprinse după realizarea acestei metode [9].

Dimensiunile principale ale unui focus-grup vizează:

Contextul – faptele pertinate care au condus la realizarea focus-grupului în cadrul cercetării noastre este deliberarea educației pentru carieră ca un conținut din noile educații, care vizează în mare parte perioada adolescenței, atunci când adolescentul are nevoie de a-și asuma decizii vocaționale, fiind susținut de factorii ce contribuie direct sau indirect.

Obiectivele – în contextul educație pentru carieră a adolescentului în colaborare familie-școală-comunitate, obiectivele pe care ni le-am propus să le realizăm sunt:

- identificarea atitudinilor adolescentului față de educația pentru carieră în colaborare cu familia-școala-comunitatea;
- identificarea nevoilor de educație pentru carieră ale adolescenților în colaborare cu familia-școala-comunitatea.

Acțiuni standard: ceea ce dorim să realizăm prin intermediul acestei metode este să:

- analizăm maturitatea vocațională a adolescenților, prin intermediul atitudinii lor față de educația pentru carieră și dacă ei pot să specifice cum această atitudine pe care o au este influențată de familie-școală-comunitate;
- ajutăm adolescenții să-și identifice nevoile și să le înțeleagă ținând cont și de influențele familiei, școlii, comunității.

Profilul respondenților:

- adolescenți, clasele a XI-a - XII-a;
- localitățile rurale și urbane.

Resurse necesare: pentru realizarea acestei metode vom folosi coli de hârtie, carioci, înregistrări video, stikere, ecusoane etc.

Programul: în decursul anului doi de studii (2014-2015) ne propunem să realizăm această metodă. Rezultatele vor fi prezentate la sfârșitul anului 2015 în luna octombrie.

Definirea parametrilor în cadrul metodei focus-grupului

La această etapă vom ține cont de: cine participă, ce se va realiza în cadrul metodei, cum se va realiza, unde se va realiza și de momentul realizării focus-grupului.

Pentru realizarea focus-grupului vom avea două grupe consecutiv și vom analiza aceleași dimensiuni, pentru a putea face comparații, formula concluzii și sugestii.

În această ordine de idei, pentru a avea rezultate și acestea să fie pe măsura așteptărilor, trebuie să ținem cont de timpul când se va desfășura activitatea, respectiv: dimineața, la ora prânzului sau seara. Dacă e să ne referim la grupurile noastre, ne propunem ca activitatea să se desfășoare într-un alt context decât școala, pentru a destinde mediul și a-i provoca pe elevi să-și stabilească confortul și să-și poată analiza atitudinile și nevoile pe care le au în contextul educației pentru carieră. Astfel, locul desfășurării va fi Centrul de Ghidare în Carieră și Relații cu Piața Muncii, Universitatea de Stat din Moldova.

Dat fiind faptul că regulile de desfășurare a metodei focus-grup vizează un anumit număr de respondenți, grupurile participante nu vor depăși numărul de 12 persoane; fiecare grup va avea același număr de respondenți.

Ca criteriile de selecție a adolescenților nu vom analiza amănunte, pentru că importanța educației pentru carieră a adolescenților nu vizează o anumită categorie socială. Colectarea datelor va favoriza elaborarea unor condiții și strategii echitabile contextului educațional din Republica Moldova.

Pentru ca participanții să fie interesați de tema pe care ne dorim s-o abordăm pe parcursul a două ore, vom încerca să le aducem la cunoștință care sunt realitățile pe care le avem în sistemul de învățământ și pe piața muncii, astfel încât să-i motivăm să identifice pentru ei priorități și beneficii ale viitoarei activități profesionale, raportându-se astfel la ceea ce vreau, ce pot face și de ce trebuie să țină cont în contextul educației pentru carieră.

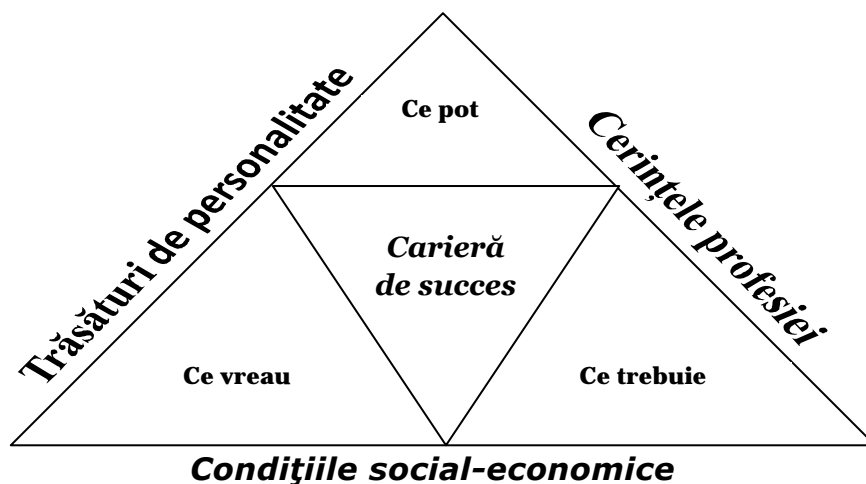

Fig.1. Triunghiul carierei de succes (D.Salade, 1998, p.122) [10].

Respectiv, fiecare adolescent va primi o fișă de lucru, pentru a-și specifica cum înțelege perspectiva vocațională prin intermediul acestor direcții.

Rezultatele ne vor permite să facem o interpretare pertinentă, analizând astfel atitudinile și nevoile adolescenților în contextul educației pentru carieră.

Pentru desfășurarea propriu-zisă a metodei focus-grup, vom urmări răspunsurile la următoarele întrebări, acestea referindu-se la toate grupele consecutiv.

În Preambul vom specifica aspectele organizatorice de desfășurare a focus-grupului.

Data: 15.01.2015

Orașul (comuna, satul): Chișinău

Numărul de participanți: 7 adolescenți, clasa a X-a – XI-a

Locul desfășurării: Centrul de Ghidare în Carieră și Relații cu Piața Muncii, Universitatea de Stat din Moldova

Durata: o oră și treizeci de minute.

1. Ce înțelegeți prin termenul „carieră”?
2. Când spunem „educație pentru carieră”, ce înseamnă asta pentru voi? Cum o puteți explica?
3. Ce/cine anume ne influențează educația pentru carieră?
4. Ce activități concrete realizează școala cu voi în contextul educației pentru carieră?
5. Cum se implică familia în educația pentru carieră?
6. Credeți că mediul social vă oferă într-o oarecare măsură modele de educație pentru carieră? Care sunt acestea?
7. Care sunt nevoile voastre pentru realizarea educației pentru carieră?
8. Cum aceste nevoi satisfăcute de familie, școală și comunitate vă vor ajuta să vă determinați atunci când veți decide asupra domeniului de activitate dorit?

Atunci când planificăm să realizăm metoda focus-grup, trebuie să luăm în considerare care sunt avantajele și limitele folosirii acestei metode. De aceea, pentru realizarea acestei metode ne asumăm aceste avantaje, care:

- sunt eficiente din perspectiva raportului dintre rezultate, durată și costuri;
- sunt flexibile în ce privește modalitățile de organizare și resursele necesare;
- se pot observa motivații, convingeri și intensitatea acestora;
- informațiile primite au un grad ridicat de acuratețe.

Trebuie să fim atenți și la unele limite, pentru a nu avea așteptări ce nu pot fi acoperite, acestea fiind:

- existența unei relații foarte strânse de dependență între calitățile moderatorilor și calitatea rezultatelor obținute;
- sunt acuzate că duc la generalizări pripite, atunci când nu sunt urmate și de anchete mai complexe;
- pot să nu fie reprezentative pentru publicul cercetat.

Succesul acestei tehnici depinde în întregime de calitățile moderatorului, care trebuie nu doar să aleagă cuvintele cu mare atenție, ci și să poată crea o atmosferă degajată, în care membrii grupului să se simtă confortabil și să se poată exprima liber. El trebuie să treacă succesiv de la rolul de *good cop* la cel de *bad cop*, pentru a acoperi toate punctele de vedere și a aduce la suprafață informațiile căutate [6].

O conversație armonioasă, în care toată lumea este de acord cu toată lumea nu aduce niciodată plusvaloare. Informațiile prețioase ies la suprafață din argumente și contraargumente [5].

Rezultate și discuții

În urma aplicării metodei focus-grup pe un grup de 7 elevi din clasele a X-a și a XI-a (fete și băieți), atât din mediul urban, cât și rural, am obținut următoarele rezultate. Contextul metode a fost determinat de cele opt întrebări enunțate mai sus.

Conform primei întrebări – „*Ce înțelegi prin termenul „carieră”?*”, răspunsurile au fost variate și laconice:

- serviciu decent
- plăcere de la ceea ce faci
- relații performante în plan educațional
- sursă de bani
- un mod de dezvoltare, exprimare
- salariu bun, plăcere de la ceea ce faci
- studii superioare.

Analizând răspunsurile la cea de a doua întrebare – „*Când spunem „educația pentru carieră”, ce înseamnă asta pentru voi? Cum o puteți explica?*”, identificăm că adolescenților le este dificil să se poată exprima, pentru că termenul le este necunoscut și complicat, chiar dacă de mult timp este vehiculat în mediul autohton de educație și muncă:

- pregătirea individului pentru a fi disciplinat, punctual
- pregătire psihică, morală
- cultură personală
- cei 7 ani de acasă, să spui ceea ce gândești fără a leza individualitatea celuilalt
- educarea unor deprinderi, abilității, dezvoltarea competențelor într-un anumit domeniu
- vocabular bogat și exprimarea punctului de vedere
- efort pentru a realiza ceva în viață.

Referitor la întrebarea numărul trei – „*Ce/cine anume ne influențează educația pentru carieră?*”, vom specifica că adolescenții nu au putut partaja acele entități care cred ei că le influențează educația pentru carieră. Percepția acestora asupra termenului „educație pentru carieră” rămâne a fi destul de vagă.

- părinții (susținere morală, psihică și materială)
- profesorii/școala
- prietenii și grupul de semeni (încurajarea abilităților)
- părinții sunt cei fără de care nu am putea lua decizii profesionale
- societatea și mediul înconjurător
- modele sociale și persoane realizate într-un anumit domeniu
- ambiția personală a adolescentului.

„*Ce activități concrete realizează școala cu voi în contextul educației pentru carieră?*” – o întrebare paradoxală dintr-un punct de vedere și reală pentru un anumit număr de școli din Republica Moldova, și nu numai.

Școlii îi revine o sarcină de bază în realizarea educației pentru carieră a adolescentului, astfel încât aceasta reprezintă mecanismul ce trebuie să-i mobilizeze și încurajeze pe adolescenți în demersul deciziilor vocaționale, invitând familia și societatea să realizeze acel parteneriat educațional în contextul educației pentru carieră a adolescentului. Răspunsurile obținute își au un început negativist. Astfel, adolescenții au relatat că aceasta nu face nimic pentru ei și nici nu le oferă posibilități de alegere, manifestând o indignare majoră față de cerințele pe care trebuie ei să le îndeplinească, atât timp cât nu au nevoie de ele. Ceea ce au relatat adolescenții reprezintă activități de care au beneficiat în alte instituții sau au auzit că în alte licee se organizează activități în contextul educației pentru carieră:

- ziua profesorului
- participări la zilele ușilor deschise organizate în instituții de învățământ superior
- olimpiade
- asociațiile elevilor
- aplicarea unor baterii de teste vocaționale
- organizarea TVC-urilor
- discuții cu specialiști din domeniu.

A cincea întrebare – „*Cum se implică familia în educația pentru carieră?*” – a fost la fel de dificil de interpretat, dat fiind faptul că termenul „educație pentru carieră” rămâne la fel de dificil de perceput:

- încurajări morale
- educarea unor deprinderi indispensabile pentru fiecare individ în parte: punctualitate, toleranță, loialitate, responsabilitate etc.

În ce privește întrebarea „*Credeți că mediul social vă oferă într-o oarecare măsură modele de educație pentru carieră? Care sunt acestea?*”, identificăm o totală lipsă de colaborare a școlii cu cadrul social, deoarece adolescenților le-a fost greu să relateze despre influențele societății asupra deciziilor vocaționale pe care trebuie să și le asume. Respectiv, la această întrebare nu am obținut niciun răspuns, prin aceasta respondenții manifestând dezinteres pentru integrare în ceea ce este în afara școlii.

Referitor la întrebarea „*Care sunt nevoile voastre pentru realizarea educației pentru carieră?*”, constatăm că elevii nu știu exact de ce anume au ei nevoie ca deciziile vocaționale pe care urmează să le ia să-i ajute să facă alegerea corectă și concordantă cu ceea ce ei vreau, cu ceea ce pot și cu ceea ce vor putea realiza în viitor. Astfel, din cele relatate de ei am dedus următoarele:

- nevoia de susținere și încurajare
- nevoia de restructurare a sistemului de învățământ
- modele culturale din partea societății
- concurs de admitere la universități și anularea bacalaureatului
- organizarea unor cercuri culturale, sociale, educaționale în cadrul școlii
- introducerea uniformelor școlare pentru formarea unei conduite sociale
- încurajarea domeniilor de interes
- școala să poarte discuții cu fiecare elev în contextul preferințelor și aptitudinilor adolescentului
- organizarea cercurilor de limba străină.

În final, la întrebarea „*Cum aceste nevoi satisfăcute de familie, școală și comunitatea vă vor ajuta să vă determinați atunci când veți decide asupra domeniului de activitate dorit?*” avem rezultate pe aceeași undă de lungime, respectiv: necesitatea de a pregăti elevii adolescenți, astfel încât să înțeleagă ce este necesar pentru ei ca să dezvolte o carieră de succes în viitor și cum aceste nevoi îi ajută să se dezvolte aflându-se încă băncile școlii/liceului:

- posibilitate de integrare în contextul socioprofesional
- mecanisme de prezentare adecvată în mediul academic, social
- dezvoltare personală și profesională.

După cum am menționat mai sus, în cadrul metodei focus-grup ne-am propus să aplicăm și metoda „Triunghiul carierei de succes”, unde laturile *ce vreau, ce pot și ce trebuie* în contextul carierei de succes îi ajută pe adolescenți să-și identifice nivelul de maturitate vocațională. Datele obținute confirmă cele obținute și la metoda focus-grup. Respectiv, adolescenții pot enunța la general unele aspecte legate de cariera de viitor, dar nu pot exprima cum resursele lor personale îi pot ajuta să-și construiască viitoarea carieră. Și aceasta din cauza că se cunosc foarte puțin pe ei și abilitățile pe care le posedă.

Concluzii

În această ordine de idei, metoda focus-grup aplicată ne-a oferit posibilitatea să obținem răspunsuri elocvente direcției noastre de cercetare și să manifestăm atitudine vizavi de faptul că este nevoie ca școală să se implice activ în educația pentru carieră prin orice activitate pe care o desfășoară, invitând familia și comunitatea la parteneriat educațional, pentru ca elevul să poată conștientiza importanța deciziilor profesionale pentru sine și societate.

Bibliografie:

1. SILVAȘ, A. *Managementul carierei: Curs pentru uzul studenților*, 2009 [Accesat: 02.02.2015] Disponibil: http://www.upm.ro/facultati_departamente/depPregatirePersonal/docs/carti/Curs_Managementul_carierei_master_A_Silvas.pdf
2. Centrul de consiliere și orientare profesională: *Consilierea în carieră la vârsta adolescenței* [Accesat: 03.02.2015] Disponibil: <http://consilieresorientare.ro/consilierea-in-cariera-la-varsta-adolescentei/>
3. CUZNEȚOV, L. Dimensiunea psihopedagogică a relațiilor adolescenți-părinți. În: *Revista de teorie și practică educațională Didactica Pro. Educația în familie și activitățile extrașcolare* (Chișinău), 2002, nr.2(12), p.40-44.
4. CUZNEȚOV, L. *Tratat de educație pentru familie. Pedagogia familiei*. Chișinău, 2008. 623 p. ISBN 978-9975-70-813-5
5. *Manualul Educatorului. Integrarea socială activă a tinerilor*. Iași, 2007. 59 p. Disponibil: <http://www.crips.ro/doc/meactin.pdf>
6. Ctrl-D Digital: *Tehnici de cercetare calitativă*, Corina Săftescu [Accesat: 13.04.2013] Disponibil: <http://ctrl-d.ro/digital/resurse-digital/tehnici-de-cercetare-calitativa/>
7. FRANS MEIJERS, MARINKA KUIJPERS and CHAD GUNDY. The relationship between career competencies, career identity, motivation and quality of choice. In: *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, © Springer Science+Business Media Dordrecht 2013 10.1007/s10775-012-9237-4
8. LEMENI, G., MICLEA, M. (coord). *Consiliere și orientare. Ghid de educație pentru carieră*. Cluj-Napoca: ASCR, 2010. 258 p. ISBN 978-973-7973-90-0
9. MarketLink, Strategic Marketing Servicer. *The Focus Group Planning*. Guide Copyright 1989 [Accesat: 16.12.2014] Disponibil <http://www.marketlinkresearch.com/pdf/guide.pdf>
10. DANDARA, O. *Proiectarea carierei: dimensiuni ale demersului educațional*. Chișinău, 2009. 92 p. ISBN 978-9975-70-872-2

Prezentat la 03.02.2015